

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. מצא שלשה אם יש ביניהן מארבע עד שמונה הרי זו שכונת קברות ובודק ממנו ולהלן עשרים אמה מצא אחד בסוף עשרים אמה בודק ממנו ולהלן כ' אמה שרגלים לדבר שאילו מתחלה מצאו נוטלו ואת תפוסתו.....1
- ב. מצאן רצופין ואין ביניהן מד' אמות עד ח' יש להן תפוסה ואין להן שכונת קברות. 4
- ג. כרם הנטוע על פחות מארבע אמות ... וחכמים אומרים הרי זה כרם ורואין את האמצעים כאילו אינן.....4
- הדרן עלך המוכר פירות.....6
- פרק שביעי בית כור.....6
- א. האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך היו שם ... או סלעים גבוהין י' טפחים אינן נמדדין עמה פחות מכאן נמדדין עמה ואם אמר לו כבית כור עפר אפילו היו שם נקעים עמוקים יותר מעשרה טפחים ... הרי אלו נמדדין עמה.....6
- ב. המקדיש שדהו בשעת היובל נותן בזרע הומר שעורים חמשים שקל כסף.....8

דף קב.

א. מצא שלשה אם יש ביניהן מארבע עד שמונה הרי זו שכונת קברות ובודק ממנו ולהלן עשרים אמה מצא אחד בסוף עשרים אמה בודק ממנו ולהלן כ' אמה שרגלים לדבר שאילו מתחלה מצאו נוטלו ואת תפוסתו

כבר התבאר במסכת נזיר דף סד: שאם היה חופר¹ ומצא שלשה מתים כל אחד מהן מוטל כדרך הנקברין, אם יש בין זה לזה מארבע אמות² ועד³

¹ רמב"ם הלכות טומאת מת פרק ט הלכה ג

² דאילו נקברין רצופין בפחות מארבע אמות איכא למימר דעל ידי הדחק נקברו לשם על מנת לפנותן היום ולמחר. תוי"ט שם.

³ כלומר מקבר ראשון עד שלישי אין פחות מארבע אמות ולא יותר משמונה. ר"ב שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

שמונה⁴ כמלוא מטה וקובריה, ה"ז חושש שמא בית הקברות הוא זה⁵, וניתנו לשם קבורה⁶ והרי קונים מקומם ואסור לפנותם, ויש לחשוש שמא יש עוד מתים בסביבתם ומשום כך צריך לבדוק מן האחרון עשרים אמה שהן כשתי מערות וחצר שביניהן⁷, וי"א⁸ שצריך לבדוק מן הראשון.

וטעם הבדיקה שמכך שנמצאו ג' מתים חיישינן שהיו קבורים במערה שפתוחה לחצר, והיה כאן עוד מערה בעבר השני מהחצר נגד מערה זו, והחצר בין ב' המערות, לכך בודק כ' אמה להלן, דהיינו שיעור אורך ב' המערות י"ב אמה, ואורך החצר שביניהם ג"כ ו' אמה, שהן יחד י"ח אמה, ועוד ב' אמה שמתרבין ע"י האלכסון של מערה, ואופן

⁴ ודע דאע"ג דרבננו פסק פכ"א מהל' מכירה כת"ק דר' שמעון דשיעור מערה ד' על ו' אין זה קושיא דשאני לענין מכירה דהמוציא מחבירו עליו הראיה ואין ללוקח אלא הפחות שבמערות ובלא חצר ומערה נגדו משא"כ לענין טומאה כיון שיש שעושיין מערות של ד' על ח' חוששינן להחמיר וצריך בדיקה כ' אמה שהן כשתי מערות וחצר ביניהן. מרכבת המשנה שם.

⁵⁵ שכך היה דרכן, עושיין חצר ו' על ו' אמות, ומערה לכל רוח מד' רוחותיה, וכל מערה ד' על ו' אמות, ובכותלי המערה סביב היו כוכין, שעשויוין כמין ארגז [שובע] שבשולחן, שבהן מניחין המתים, ויש בין כל כוך וכוך עובי אמה אדמה כמין כותל ביניהן, נמצא שאי אפשר שיהיו ג' מתים קבורים על מקום שהוא פחות מרוחב ד' אמות, דהרי לכל מת צריך רוחב אמה, ואמה כותל בין מת למת, נמצא שב' מתים וב' רווחים, צריכין רוחב ד' אמות והמת הג' קבור על האמה הה', ויש לפי זה מתחלת מת א' עד תחלת מת ג' לכל הפחות ד' אמות [ע"י בציוור א], גם אי אפשר שיהיה מרחק בין ב' החצונים יותר מח' אמות, דאם ב' קבורין בכותל הקצר שבמערה שרחבו ד' אמות, א"כ תופסין עם הריווח שביניהן ג' אמות, ועוד הצי אמה ברוחב המערה, שמניחין לזויות הכותל, כי כך היה דרכם [כב"ב ד"ק ב'], א"כ אפילו יהיה הקבר הג' שנמצא, אותו שהוא בקצה הכותל הארוך, [ע"י בציוור ב] לא נשאר מכותל הארוך מסוף הקבר עד זווית ז', רק ד' אמות ומחצה, שהרי אמה צריך לקבר שיש בסופו, והצי אמה לזווית ח', כי כך דרכם כנ"ל, א"כ לא יהיה מתחלת קבר ב' עד תחלת קבר ג' רק ח' אמות מתחלת הפירתו עד סופו [ע"י ציוור ב], וכך ג"ל פירש המשנה לע"ד. תפארת ישראל שם ל

⁶ שבאחד או בשנים אנו תולין שלא נקברו שם אלא לפי שעה והיה דעתם לפנותם. אבל בג' מוכח שזה מקום מיוחד לקברות. ר"ב שם

⁷ המערה ארבע אמות על שש, והחצר שהמערות פתוחין לו מכאן ומכאן שש על שש, דהכי סבירא להו לרבנן בפרק המוכר פירות [קב ב], נמצא אורך שתי מערות וחצר שביניהן י"ח אמות. ולפי שפעמים בודק מערה אחת באלכסונה והאלכסון של מערה אחת עורך ב' אמות בקירוב, נמצאו כ' אמות, שמונה דמערה ראשונה באלכסונה, ושש דחצר שבין שתי המערות ושש דמערה שניה. דחד אלכסון אמרינן, תרי אלכסוני לא אמרינן, והיינו דקתני עשרים. ר"ב שם

⁸ השגות הראב"ד שם. אמת כדברי הראב"ד נראה שם בגמרא (ב"ב דף ק"ב) ואפשר שגירסא אחרת היתה לרבינו בגמרא ומצאתי כתוב רבינו הלך לשיטת רבו ו' מיגש. כסף משנה שם. ואנו זכינו לאורו דהרי"ן מיגאש בחי' ב"ב דף ק"ב ע"ב סוף ד"ה רב שישא וכו' כתב וז"ל הא דקתני ובודק ממנו ולהלן עשרים אמה לאו מהאי מקום שנמצאו בו המתים הוא אלא חוץ לאותו מקום מתחיל לבדוק עשרים אמה אלו שיש לחוש שהמקום כלו שכונת קברות הוא ושתי מערות אחרות וחצר ביניהם יש שם חוץ למקום המתים הללו ושחצר מערת המתים האלו והמערה שנייה שלה מצד השני היתה עשויה. ודייקא נמי דקתני מצא אחד בסוף עשרים בודק ממנו ולהלן עשרים אמה אלמא כל עשרים שבודק מסוף המקום שמצא בו המת הוא שבודק אותן ומשום חשש שתי מערות אחרות וחצר ביניהן הוא שצריך לבדוק והאריך בזה ליישב הא דא"ר שישא שם ובוזה נתיישבו דברי רבנו. מרכבת המשנה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

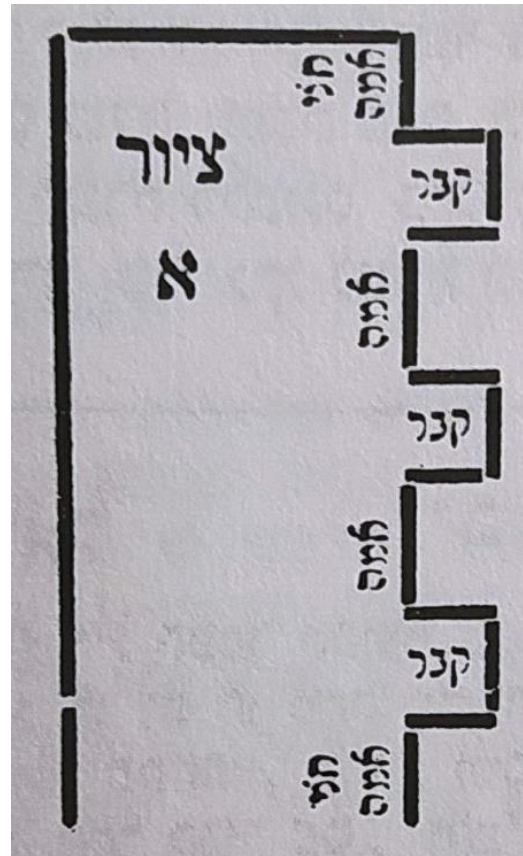

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

הבדיקה הוא כך, חופר אמה ומניח אמה עד כ' אמות וכל מה שחופר חופר בעומק עד הקרקע בתולה, וכן לכל צד בודק כ' אמה, דשמא הקברים שמצא היו למזרח או למערב לצפון או לדרום לצד החצר?.

ואם לא מצא שם מת אחר הרי אותן העשרים שבדק טהורות¹⁰ אף על פי שהן שכונת קברות, וי"א¹¹ שמונה מן הראשון טמאות ושתיים עשרה הנותרים טהורים.

⁹ תפא"י שם לא

¹⁰ שדעת רבינו שכל העשרים טהורות ומאי דקרי להו שכונת קברות אין פירושו כמו מה ששינינו במשנה מצא ג' אם יש בין זה לזה מד' אמות ועד ח' הרי זה שכונת קברות שפירושו ה"ז בית הקברות אבל שכונת קברות שכתב כאן רבינו פירושו שעשרים אמות אלו שכנים לקברות ואעפ"כ הן טהורות ע"פ מה שפירש שהעשרים הם נמדדים מהאחרון ובגמרא (דרף ס"ה) ע"ב אמרו עלה דמתניתין בדק מעשרים אמה ולא מצא מאי אמר רב מנשיא בר ירמיה אמר רב שכונת קברות מ"ט אמר ר"ל עילה מצאו וטהרו את א"י ומדמסיים וטיהרו את א"י משמע דה"ק אותם קברות הם שכונת קברות וחוצה להם טהור וכך פירש"י. כסף משנה שם.

¹¹ השנות ההראב"ד שם והראב"ד לשיטתו שבודק מן הראשון דלרמב"ם שבודק מן האחרון אין סיבה לטמאות השאר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

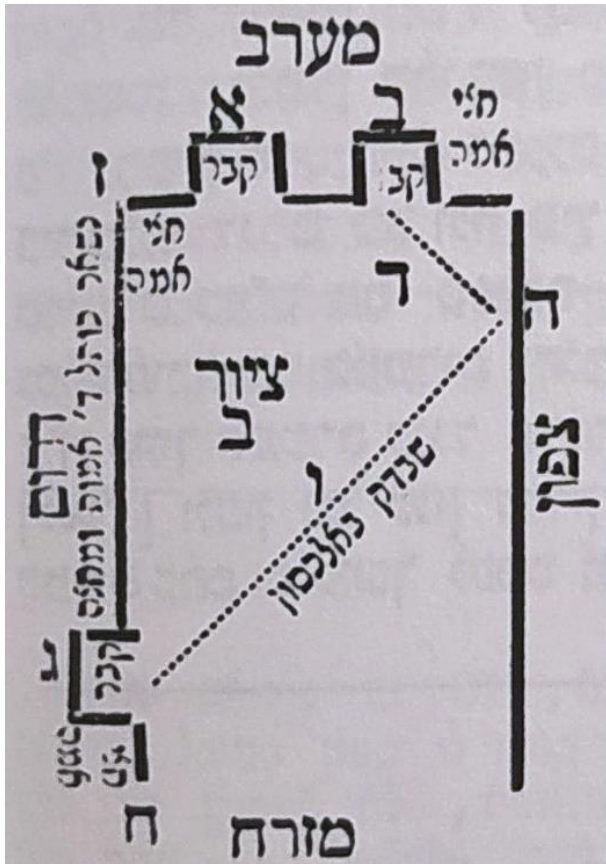
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ב. מצאן רצופין ואין ביניהן מד' אמות עד ח' יש להן תפוסה ואין להן שכונת קברות

מי שהיה חופר¹² בשדה ומצא מתים רבים בגומא אחת זה על גב זה, או זה בצד זה¹³, ואין ביניהן ארבע אמות¹⁴, או שמצא הרונים אינו הושש שמא מקום זה בית הקברות היה אלא נוטל המת שמצא ונוטל כל העפר התיחוח שתחתיו וחופר בבתולת קרקע שלש

אצבעות ומוציא הכל ושאר השדה בחזקת טהרה כשהיתה קודם שימצא, ועפר זה עם שלש אצבעות שחופר הוא הנקרא תבוסת המת.

דף קב:

ג. כרם הנטוע על פחות מארבע אמות ... וחכמים אומרים

הרי זה כרם ורואין את האמצעים כאילו אינן

¹² רמב"ם שם הלכה א

¹³ גלמוד ק"ו מרצופים כאן בסוגיא, עיין כס"מ, דנקברין רצופין בפחות מארבע אמות איכא למימר דעל ידי הדחק נקברו לשם על מנת לפנותן היום ולמחר. תוי"ט שם. וכך גם מתים הרבה בגומא אחת, וכך הבין גם בעל עין משפט מדציין להלכה זו, ובערוך השולחן העתיד הלכות טומאת מת סימן כא סעיף ד כתב "והנה זה שכתב מתים רבים בגומא אחת לא נמצא זה בגמ' ובמשנה, אך ממילא כן הוא דאין דרך קבורה בישראל בכך".

¹⁴ אינו לשון הרמב"ם אך בינו הך כמו שנתבאר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כבר התבאר במסכת עירובין דף ג: ולעיל דף לו. ודרף פג: שהבא¹⁵ לזרוע בצד הכרם מרחיק ממנו ארבע אמות מעיקרי הגפנים, כלומר מסוף הגזע של הגפנים שמקום הגזע אינו עולה מן המנין, וזרע, וזה נקרא עבודת הכרם שעד ארבע אמות הוא צורך חרישת הכרם, ולהפוך המחרישה, וצריך ליזהר שלא יסככו הענפים על הזרעים ששם אסור לזרוע, ואם גפן יחידית היא מרחיק ממנה ששה טפחים וזרע, שבגפן יחידית מספיק לעבודתה ו' טפחים.

היתה שורה אחת של גפנים זו בצד זו אפילו הן מאה, אין זה כרם אלא כגפן יחידית, דהלכה למשה מסיני הוא שכרם הוא דוקא של ה' גפנים, ודוקא ב' שורות, עכ"פ שתיים כנגד שתיים ואחת יוצא זנב. ומרחיק מן השורה ששה טפחים וזרע.

היו שתי שורות הרי אלו כרם, וצריך להרחיק ארבע אמות מכל צד ואחר כך זרע. וכמה יהיה בכל שורה שלש גפנים¹⁶ או יותר.

במה דברים אמורים בשהיה בין כל גפן וגפן, לא פחות מארבע אמות, ולא יותר משמונה אמות, ואמות אלו נמדדין הוי"ו ממקום האילנות ואין חילוק בין אילנות ילדות או זקנות.

אבל אם היה בין שתי השורות שמונה אמות, הוי"ו ממקום הגפנים עצמן, ואפי' אם היו ג' שורות ונחרבה האמצעית ונשארו ב' שורות שביניהן ה' אמות, הרי אלו כמובדלות זו מזו ואינן כרם אחד, ואינו מרחיק אלא ששה טפחים מכל שורה, וכן אם היה ביניהן פחות מארבע, כיון שיונקים יותר מדאי אחד מהשני, אינם מצליחים ועומדין ליעקר, ולכן אין מצטרפין להיות כרם, והרי אלו כגפן אחת, ומרחיק ששה טפחים לכל רוח.

¹⁵ רמב"ם הלכות כלאים פרק ז הלכה א ב ודרך אמונה שם, שו"ע ונו"כ יו"ד לא – לג
¹⁶ אף על גב דסני בה' גפנים שתיים כנגד שתיים ואחת יוצא זנב מ"מ כתב הרמב"ם דשצריך ג' גפנים בכל שורה ושורה משום שזה עיקר כרם קטן, אלא דגם אם חסר א' אמר' דרואין כאילו אחרת נטועה כנגד הזנב והוי ג' נגד ג' אבל אם יש שם גדר בין הזנב לבין מקום הראוי לששית אינו כרם כיון שאין ראוי לשלשה נגד שלשה וא"צ להרחיק ממנו אלא ו' טפחים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

היו שלש שורות אף על פי שיש ביניהן פחות מארבע, הרי אלו כרם, ורואין את האמצעיות כאילו אינם, שהרי אפי' תוריד את האמצעיות שעומדין ליעקר ישאר שיעור כרם, לכן נחשב כרם.

וכן אם היו ו' גפנים נגד ו' גפנים שאין ידוע איזה עומדים ליעקר, ואיזה ישאר מ"מ כיון שבכל אופן ישאר שיעור כרם ה"ז כרם.

וכן אם יש ד' שורות או יותר שאם תוריד כל הפנימים ישאר בין ב' החיצונים ד"א נחשב כרם, וכל האמצעים כאילו אינן.

אין אומרים רואין את האמצעיים כאילו אינן רק כדי להחשיבו ככרם, אבל לא לבטלו מתורת כרם, לפיכך באופן שאם ינטל האמצעיות ישאר ביניהן ח' אמות, כגון שבין אילן לאילן פחות מעט מד"א, ומקום האילן אמה או חצי אמה, מ"מ נקרא כרם.

הדרן עלך המוכר פירות

פרק שביעי בית כור

א. האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך היו שם ... או סלעים גבוהין י' טפחים אינן נמדדין עמה פחות מכאן נמדדין עמה ואם אמר לו כבית כור עפר אפילו היו שם נקעים עמוקים יותר מעשרה טפחים ... הרי אלו נמדדין עמה

כבר התבאר במסכת קידושין דף סא. שהמוכר לחבירו מדת קרקע לזריעה, ויש בה מקומות שאינם ראויים לזריעה, נתנו חז"ל שיעורים באיזה אופן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

נכללים במדת הקרקע, ובאיזה אופן אינם נמדדים כמו שיבואר להלן, והוא עפ"י אומר דעת בני אדם להקפיד בכך.

בזמננו שאין מוכרים בלשון בית כור, אלא במדת האמה, או הדונם וכדומה, יכול לומר לו לבנות מכרתי לך, ונכלל במידת הקרקע גם המקומות שאינם ראויים לזריעה או שהם גבוהים ונמוכים. אא"כ פירש שקונה לזריעה, או לנטיעה¹⁷.

האומר לחבירו¹⁸ בית כור עפר אני מוכר לך, והוא הדין אם אמר בית כור לבר¹⁹, כלומר שדה ששטחו 75,000 אמה²⁰, כלומר 274*274 אמה בקירוב, או כל מידה אחרת²¹ שני לשונות אלו, כיון שהזכיר בית סתמא משמעותן הוא שרוצה ליקח קרקע לזריעה, ולא לבנין או לשטוח בה פירות או תבואה, לפיכך אם היו בה גאיות קטנים עמוקים עשרה טפחים, ורחבן ארבעה אף על פי שאין בהם מים²², או שיש בה סלעין גבוהין עשרה טפחים ורחבן ארבעה טפחים²³ ואין בהם²⁴ רובע הקב²⁵, אין נכללים בתוך הבית כור, שאין אדם רוצה ליתן מעותיו במקום אחד ונראין כשנים או שלשה מקומות, אלא מודדין לו קרקע המישור שביניהם וצריך לקבלו, ואינו יכול לומר איני

¹⁷ ולא מצאתי שיעור קפידא בקרקע העומד ליטע. פתחי חושן חלק ה פרק יד הערה קלח

¹⁸ שו"ע ונו"כ חו"מ ריח א

¹⁹ . ולאפוקי ממאן דאמר דדוקא בית כור עפר דגילה דעתו דקנהו לזריעה, משא"כ בית כור סתם דאיכא למימר לבנות עליה בית או למשטח עליה פירות קנהו, קמ"ל. ועיין בטור (סעיף ב') שכתב דעות בזה. סמ"ע שם ב

²⁰ שהרי בית סאה הוא 50*50 = 2500 וחומר הוא פי 30 מכך. רמב"ם שם הלכה ד ולח"מ שם.

²¹ לפי חשבון, כן כתב רשב"ם [ב"ב ק"ג ע"א ד"ה טרשיין] גבי טרשים דרבי יצחק. חבל יוסף שם א

²² פירוש, ואז ראוי לזרוע בתוכו, ומינה דה"ה בסלעים דאע"פ שיש עליהן עפר הרבה מלמעלה עד שראויין לזריעה, סמ"ע שם ג

²³ שאז הן חשובים מקום בפני עצמן ולענין שבת מחשבי רשות היחיד. סמ"ע שם ד

²⁴ רמ"א שם והיא דעת הרמב"ם [פכ"ח ממכירה ה"א] וכן כתב הרמ"ה ובתנאי שלא יהיה באחד מהן רובע הקב דאם יש בו רובע הקב לא מזדבני, ור"ל דלא מזדבני בכלל שאר בית כור שילקחם הלוקח בלא דמים. סמ"ע שם ה, ולעניות דעתי פשוט דכוונת הרב דברובע במקום אחד אפילו אינו גבוה עשרה אינו נמדד, שהרי הוא כסלע יהידי המזכר שם סעי' ב. חבל יוסף ב

²⁵ שיעור בית רובע הוא עשר אמות על י"א, כמפורש בפרק ב' דכלאים [תוספתא ה"ז], ואם כן משמע בהדיא שעד עשר אמות הרי הוא נמדד עמה, (אם הוא פחות מעשרה בגובה) ודלא כדעת הרמב"ן [ב"ב ק"ג ע"א ד"ה טרשיין] שכתב דבד' אמות אינו נמדד, והסמ"ע [שם] עמד בזה למה השמיטו דברי הרמב"ן שהוא מהירושלמי [ב"ב פ"ז ה"א], עיין שם. חבל יוסף שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

רוצה שדה מופסקת בסלעים ובגאיות, ואלו הגאיות והסלעים נוטל הלוקח בכלל הבית כור בלא דמים.

ובלבד שלא יפסיקו בכל אורך השדה, בענין שיוכל להעביר המחרישה ביניהם, אבל אם מפסיקין שאינו יכול להעביר המחרישה ביניהם גם השדה אינו צריך לקבל²⁶. וי"א²⁷ שאין הלוקח מקבל הסלעים או הגאיות אלא נשארו למוכר, ומכל מקום הלוקח צריך ליקח שאר השדה בלבד, שיוכל להעביר המחרישה ביניהם. ואם יש בהן רובע הקב, לכו"ע נשארו למוכר, למרות שצריך לקחת הלוקח לקחת²⁸.

לא היו הסלעים גבוהים עשרה או לא היו הבקעים עמוקים עשרה, אפילו הם מלאים מים נמדדים עמה, שאין לך שדה שאין בה טרשין ובטלין עמה.

במה דברים אמורים כשלא היו בהם אלא בית ארבע קבין²⁹, והיו אלו הארבע קבין מובלעים בתוך חמשת קבין שהם בתוך רובה של שדה, פירוש כגון שאלו חמשה קבין שמובלעין בה³⁰ היא רצועה אחת ארוכה וקצרה עד שמחזקת רובה של שדה, אבל אם היו יותר על ארבע קבין והם גבוהים שלשה טפחים³¹, או שהיו מפוזרים הרבה, או אינם מובלעים בתוך חמשה קבין, ובתוך רובה של שדה, אף על פי שאין בהם עשרה, אינם נמדדים עמהם.

ב. המקדיש שדהו בשעת היוכל נותן בזרע חומר שעורים

חמשים שקל כסף

עוד התבאר שם ששדה³² שירשה אדם ממורישיו היא הנקראת שדה אחוזה, והרי הוא בבעלותו הגמורה; משום כך הקדשת השדה יכולה להביא לידי מסירתו המוחלטת להקדש. ושדה שלקחה או זכה בה היא הנקראת שדה

²⁶ לבוש וסמ"ע שם ו

²⁷ רמ"א שם כדעת הרא"ש הרשב"ם ונמק"י

²⁸ אם יש בו רובע לא מזדבן ונשאר למוכר אף לדעת הרמב"ם וש"ע. רמ"ה דהוי דבר חשוב. סמ"ע שם ה וביאור הגר"א ג

²⁹ ד' קבין לכור וכן לפי ערך שלא יהי קב א' כשמוכר לו בית רביעית כור דעד שיעור זה מוחל הלוקח ומקבל במקחו טרשים ונאיות טפי לא

³⁰ דיש קב מישור ביניהן הפסק דאל"כ מחשב כסלע יחיד

³¹ רמ"א שם. דכל פחות מנ' כארץ מישור דמי גם בעלמא אמרינן דהוי כלבוד

³² רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ד הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

מקנה, זכות הקונה בשדה מוגבלת מבחינה עניינית וזמנית, שהרי קנה רק את זכות אכילת פירות עד היובל. זכות זו נתונה לו אפוא רק עד היובל, ואחר כך השדה חוזר לידי המוכר. והמקדיש שדה אחוזתו מודדין אותה, וערכה הוא הערך הקצוב בתורה. שנאמר (ויקרא כז פסוק טז – יח) וְאִם מִשְׁדֵּה אֲחֻזְתּוֹ יִקְדִּישׁ אִישׁ לַה' וְהָיָה עֶרְכָּךְ לְפִי זְרַעוֹ זְרַע הַמָּר שְׁעָרִים בְּחַמְשֵׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף. אִם מִשְׁנֵת הַיָּבֵל יִקְדִּישׁ שְׂדֵהוּ כְּעֶרְכָּךְ יָקוּם. וְאִם אַחֲרַיִם הַיָּבֵל יִקְדִּישׁ שְׂדֵהוּ וְחָשַׁב לוֹ תְּכַתֵּן אֶת הַכֶּסֶף עַל פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתְרֹת עַד שְׁנַת הַיָּבֵל וְנִגְרַע מֵעֶרְכָּךְ.

קבעה התורה ערך כללי לשדה אחוזה³³, בלא להתחשב באיכות השדה³⁴, וכמה הוא, מחיר של חמשים שקל לשטח שראוי לזרוע בו חומר כלומר 30 סאה³⁵ שעורים. כשנזרע ביד ולא יקרב זריעתו ולא ירחק אותה, שהוא שדה ששטחו 75,000 אמה³⁶, כלומר 274*274 אמה בקירוב – וערכו חמשים שקלים לכל שני יובל, ואין שנת יובל מן המניין, ואחד המקדיש שדה טובה שאין בכל ארץ ישראל כמותה, או שדה רעה שאין כמוה לרוע כזה מעריכין אותו.

חמשים השקל של הסכום הקצוב³⁷ מחולקות לארבעים ותשע השנים של תקופת יובל, וסכום הפדיון עולה ויורד על פי השנים הנותרות עד היובל.

³³ נראה לנו, שאפשר להבין את טעם התורה, הקובעת לשדה אחוזה ערך פדיון כללי. שהרי שדה אחוזה – אם לא נגאל בידי בעליו – נחלט ביד הקדש, כלומר ביד הכהנים; משום כך היה צורך לקבוע את מחירו המוחלט, כדרך שקובעים מחיר של מיטלטלים. אולם בזמן שהיובל היה נוהג, לא היה ערך מוחלט לשדות; שהרי גם קניינם וממכרם לא היה מוחלט. מקדיש שדה אחוזה היה אפוא מקרה יחיד במינו, כי רק השדה הזה היה עלול להיות מופקע מיד בעליו לצמיתות. משום כך כשבא לגאול את השדה הזה – העלול להיות חלוט ביד הקדש – לא היה אפשר לעמוד על מחירו המסחרי; משום כך היה צורך לקבוע לו מחיר כללי. רש"י הירש שם

³⁴ להדיל משדה מקנה שנישום בשעת פדיון על פי ערכו הממשי "בשדה מקנה נותן את שויו" (ערכין יד ע"א). ועוד "בשדה אחוזה הוא נותן חומש, ובשדה מקנה אינו נותן חומש" (שם)

³⁵ שהם עשר איפה.

³⁶ שהרי בית סאה הוא 50*50 = 2500 וחומר הוא פי 30 מכך. רמב"ם שם הלכה ד ולח"מ שם.

³⁷ כמבואר החשבון שם ברמב"ם הלכה ה – ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

